

Atodiad 3 – Cwestiynau'r Pwyllgor Craffu

1) A yw cyflawni gweledigaeth y Strategaeth yn realistig?

Mae Strategaeth Ysgolion Gwynedd 2026-2036 yn uchelgeisiol ond wedi'i seilio ar bolisiau cadarn. Ei hamcan yw creu system addysg deg, gynhwysol a chynaliadwy sy'n helpu pob dysgwr i lwyddo. Mae'r weledigaeth yn realistig gan ei bod yn adeiladu ar bolisiau cenedlaethol fel Cwricwlwm i Gymru, Cymraeg 2050 a'r Ddeddf ADY.

Mae'r Strategaeth yn nodi blaenoriaethau clir, gan gynnwys:

- Sicrhau lles, diogelwch ac amgylcheddau dysgu cynhwysol ac ecogyfeillgar.
- Buddsoddi yn adeiladau ac isadeiledd ysgolion;
- Cryfhau arweinyddiaeth ac ymateb i heriau recriwtio;
- Datblygu gweithlu dwyieithog medrus;
- Cefnogi ysgolion bach gwledig a hyrwyddo tegwch ariannol;

Er bod y cynllun yn gadarn, ceir heriau allweddol:

- Llai o ddisgyblion, yn enwedig yn y sector gynradd, sydd yn ei dro yn arwain at lai o ddisgyblion yn y sector uwchradd hefyd;
- Pwysau ariannol parhaus;
- Anhawster recriwtio a chadw staff, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig ac ym meysydd cyfrwng Cymraeg;
- Newidiadau polisi cenedlaethol sy'n gallu cynyddu'r baich ar ysgolion a'r Awdurdod.

Mae'r Strategaeth yn cydnabod y rhwystrau hyn ac yn cynnig camau i'w lliniaru. Felly, mae'r weledigaeth yn realistig ar gyfer 2026–2036, cyn belled â bod ymrwymiad, adnoddau digonol a chydweithio agos rhwng yr Awdurdod, ysgolion a chymunedau.

2) A yw blaenoriaethau'r Adran Addysg a nodir yn y Strategaeth yn addas ac amserol?

Mae blaenoriaethau'r Adran Addysg yn y Strategaeth Ysgolion 2026–2036 yn adlewyrchu'n glir anghenion a heriau presennol y sir. Maent yn cyd-fynd â pholisiau cenedlaethol allweddol fel Cwricwlwm i Gymru, Cymraeg 2050, y Ddeddf ADY a'r Ddeddf Llesiant, gan sicrhau cyfeiriad strategol cadarn.

Prif flaenoriaethau'r Strategaeth yw:

1. **Codi safonau a gwella profiadau dysgu** - yn unol â Chwricwlwm i Gymru, gyda phwyslais ar greadigrwydd a mynediad cyfartal.
2. **Hyrwyddo lles** – yn hanfodol yn sgil effaith y pandemig a'r cynnydd mewn pryderon iechyd meddwl.
3. **Cryfhau darpariaeth ADY** – yn amserol wrth weithredu'r Ddeddf ADY yn llawn.
4. **Datblygu'r gweithlu ac arweinyddiaeth** – yn bwysig oherwydd prinder athrawon a phenaethiaid.
5. **Buddsoddi mewn adeiladau modern a chynaliadwy** – sy'n cefnogi dysgu digidol ac ymateb i dargedau carbon.
6. **Cryfhau'r Gymraeg** – yn ganolog i weledigaeth y Cyngor ac yn allweddol i gyrraedd nodau Cymraeg 2050.
7. **Adolygu rhwydwaith yr ysgolion** – yn angenrheidiol oherwydd gostyngiad mewn niferoedd disgyblion a phwysau ariannol.

Mae'r blaenoriaethau'n adlewyrchu realiti'r sector addysg yn y sir ac yn canolbwyntio ar feysydd sy'n gwneud y gwahaniaeth mwyaf i ansawdd darpariaeth a lles dysgwyr. Maent yn addas ac yn amserol, cyn belled â bod yr Adran yn derbyn yr adnoddau a'r gefnogaeth sydd eu hangen i'w gweithredu'n llwyddiannus.

3) I ba raddau mae blaenoriaethau'r Strategaeth yn alinio gyda chyfeiriad a blaenoriaethau corfforaethol eraill y Cyngor, ynghyd â blaenoriaethau cenedlaethol?

Mae Strategaeth Ysgolion 2026–2036 wedi'i llunio i gyd-fynd yn agos â chyfeiriad corfforaethol y Cyngor. Mae'n ategu prif ddogfennau polisi fel Cynllun y Cyngor 2023–2028, y CSGA, y Cynllun Hinsawdd a'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig.

Prif feysydd alinio strategol:

1. **Blaenoriaeth gorfforaethol ar les a chyfleoedd i blant a phobl ifanc**

Mae'r Strategaeth yn rhannu'r nod o sicrhau tegwch, cynhwysiant a chefnogaeth i bob dysgwr i gyrraedd ei botensial.

2. **Cefnogi'r Gymraeg**

Mae ymrwymiad clir i ehangu addysg cyfrwng Cymraeg ac atgyfnerthu Cymraeg 2050, gan gyd-fynd â'r CSGA.

3. **Cyfrannu at dargedau hinsawdd y Cyngor**

Drwy adeiladau ecogyfeillgar, effeithlonrwydd ynni a pholisïau teithio llesol, mae'r Strategaeth yn cefnogi nod "Carbon Sero Net erbyn 2030".

4. **Cysoni â'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig**

Mae'r Strategaeth yn ystyried pwysau cyllidol ac yn hyrwyddo dull cynaliadwy o reoli adnoddau, gan gynnwys cefnogi ysgolion bach drwy ddulliau ariannu teg.

5. **Cefnogi nodau'r Ddeddf Llesiant**

Mae'r Strategaeth yn adlewyrchu'r saith nod llesiant, gan gynnwys cymunedau cryf, diwylliant bywiog a chynaliadwyedd amgylcheddol.

6. **Gweithio ar y cyd ar draws adrannau**

Mae pwyslais ar bartneriaeth gyda gwasanaethau cymdeithasol, iechyd, gwasanaethau plant a'r gymuned yn adlewyrchu dull integredig y Cyngor.

Yn gryno, mae'r Strategaeth Ysgolion yn cyd-fynd yn llawn â blaenoriaethau corfforaethol Cyngor Gwynedd. Mae'n darparu fframwaith ymarferol i weithredu nodau'r Cyngor o ran tegwch, cynaliadwyedd, cryfhau cymunedau a hybu'r Gymraeg dros y degawd nesaf.

4) A oes angen adnoddau ychwanegol i wireddu dyheadau'r Strategaeth?

Er bod y Strategaeth Ysgolion yn seiliedig ar ddefnydd effeithlon o adnoddau presennol, mae'n amlwg y bydd angen buddsoddiad ychwanegol i wireddu'r uchelgais yn llawn. Mae rhai o'r camau a ddisgrifir yn mynd y tu hwnt i waith statudol craidd yr Adran Addysg, felly bydd llwyddiant yn dibynnu ar gefnogaeth ariannol a gweithredol barhaus gan y Cyngor a Llywodraeth Cymru.

Yn y bôn, er bod y Strategaeth yn ymdrech i ddefnyddio'r adnoddau presennol yn fwy effeithlon, mae angen buddsoddiad ychwanegol ar ffurf arian cyfalaf, **pobl** ac **amser** i wireddu'r weledigaeth. Mae hyn yn arbennig o wir ym meysydd adeiladau ysgolion, datblygu'r gweithlu, ehangu darpariaeth Gymraeg a digidol, a sicrhau mynediad cyfartal mewn ardaloedd gwledig.

O ganlyniad, byddwn yn datblygu **cynllun ariannol clir** ochr yn ochr â'r Strategaeth, er mwyn sicrhau bod adnoddau'n cyd-fynd â'r blaenoriaethau a bod Aelodau'n deall y goblygiadau tymor canolig.

5) Pa fewnbnw sydd wedi bod gan randdeiliaid allweddol i weledigaeth a blaenoriaethau'r Strategaeth?

Mae'r Strategaeth wedi'i datblygu drwy broses o ymgysylltu gyda'r prif rhanddeiliaid addysgol. Mae hyn wedi ein galluogi i sicrhau bod y weledigaeth a'r blaenoriaethau'n adlewyrchu'n gywir anghenion a disgwyliadau gwirioneddol dysgwyr, teuluoedd, gweithwyr proffesiynol ac aelodau'r gymuned.

1. Mewnbnw gan ysgolion

Cynhaliwyd cyfarfodydd gyda phenaethiaid ysgolion ar draws y sir i gasglu safbwyntiau ar ddyfodol y rhwydwaith ysgolion, yr heriau recriwtio, a'r angen am gefnogaeth arweinyddiaeth. Mae sesiynau ychwanegol i ymgysylltu â'r Penaethiaid ar fersiwn ddrafft o'r Strategaeth wedi'u trefnu ar gyfer Rhagfyr 2025.

2. Cyfraniad gan ddisgyblion

Cynhaliwyd trafodaethau gyda phobl ifanc mewn fforwm ieuenctid i nodi eu dyheadau a'u blaenoriaethau o ran lles, sgiliau a phrofiadau dysgu. Mae sesiwn ychwanegol i drafod y Strategaeth ddrafft wedi'i threfnu gyda'r Fforwm Sirol Pobl Ifanc ym mis Rhagfyr 2025.

3. Dull parhaus o ymgysylltu

Mae'r Strategaeth yn cael ei disgrifio fel dogfen fyw, gyda'r bwriad o gynnal adolygiadau rheolaidd a mecanyddion adborth parhaus i sicrhau bod lleisiau'r rhanddeiliaid yn parhau i lywio'r broses weithredu.

Gellir cadarnhau bod mewnbwn rhanddeiliaid allweddol wedi bod yn ganolog i lunio gweledigaeth a blaenoriaethau'r Strategaeth. O ganlyniad, mae'r Strategaeth yn seiliedig ar ddealltwriaeth gadarn o anghenion gwirioneddol dysgwyr Gwynedd ac yn adlewyrchu egwyddorion partneriaeth a chydweithio sy'n nodwedd allweddol o bolisi corfforaethol y Cyngor.

6) Sut bwriedir ymateb i heriau demograffeg?

Mae'r Strategaeth yn cydnabod bod newidiadau demograffeg yn her fawr i gynaliadwyedd ysgolion dros y degawd nesaf. Mae nifer y plant cynradd yn gostwng yn sylweddol, gyda lleoedd gwag yn cynyddu ac effaith uniongyrchol ar ariannu, gweithlu ac ansawdd darpariaeth.

Yn seiliedig ar y dystiolaeth:

- Mae nifer y dysgwyr cynradd wedi gostwng tua 14% ers 2016.
- Mae gan y sir tua 24% o leoedd ysgol yn wag, sy'n creu pwysau ariannol a chynllunio mawr.

I ymateb, mae'r Strategaeth yn nodi camau clir:

1. Cynllunio rhwydwaith ysgolion cynaliadwy

- Adolygu ac, os oes angen, ailstrwythuro neu uno ysgolion lle mae niferoedd yn isel.
- Datblygu modelau cydweithredol i gynnal darpariaeth leol yn effeithlon.

2. Defnyddio data i lunio darpariaeth

- Integreiddio rhagolygon poblogaeth a datblygiadau tai i gynllunio capasiti ysgolion.
- Monitro dewisiadau rhieni i ddeall patrymau symud disgyblion.

3. Cefnogi ysgolion gwledig

- Parhau â'r Cynllun Gwarchodaeth i ysgolion bach.
- Rhannu adnoddau ac arbenigedd rhwng ysgolion, gan gynnwys dulliau digidol.
- Sicrhau bod penderfyniadau'n diogelu'r Gymraeg a'r gymuned leol.

4. Buddsoddi mewn ysgolion modern ac hyblyg

- Canolbwyntio ar adeiladau ecogyfeillgar a hyblyg drwy'r Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy.
- Dylunio ysgolion sy'n addasu i newid poblogaeth.

5. Ystyried cludiant ac hygyrchedd

- Adolygu polisiau trafndiaeth i sicrhau mynediad teg.
- Cefnogi dulliau cludiant mwy effeithlon ac eco-gyfeillgar.

6. Cynllunio'r gweithlu

- Rheoli newidiadau staffio'n sensitif, gyda chyfleoedd ailhyfforddi lle bo angen.
- Datblygu system arweinyddiaeth sy'n adlewyrchu rhwydwaith ysgolion y dyfodol.

Yn gryno, mae'r Strategaeth yn cynnig dull rhagweithiol, sy'n defnyddio data ac yn gweithio'n agos â chymunedau i greu system ysgolion sy'n fwy cynaliadwy ac o ansawdd uchel. Mae llwyddiant yn dibynnu ar gynllunio gofalus, partneriaethau cryf, a chefnogaeth ariannol barhaus gan y Cyngor a Llywodraeth Cymru.

7) Pa ffactorau sy'n cael eu hystyried o ran gwneud penderfyniadau i fynd i gyfnod o ymgynghori ar gau ysgol?

Mae'r Strategaeth 2026 – 2036 yn pwysleisio bod cau ysgol yn benderfyniad difrifol, ac yn gam olaf ar ôl ystyried pob opsiwn arall. Mae'r broses yn seiliedig ar dystiolaeth, ac mae lles y dysgwyr a chynaliadwyedd y system addysg yn ganolog.

Wrth benderfynu a ddylid dechrau ymgynghori ar gau ysgol, caiff nifer o ffactorau eu hystyried:

1. Demograffeg

- Nifer a thueddiadau disgyblion yn y dalgylch.
- Capasiti'r ysgol a lefel y lleoedd gwag.

2. Ansawdd addysg

- Adroddiadau Estyn, perfformiad a chynnydd dysgwyr.
- Y gallu i gynnig cwricwlwm eang ac arbenigedd athrawon.
- Cryfder arweinyddiaeth ac opsiynau i wella.

3. Llesiant y dysgwyr

- Effaith ar deithio, gweithgareddau ac amser hamdden.
- Effaith gymdeithasol ac emosïynol ar ddisgyblion.
- Bod trefniadau amgen yn cynnig profiad o ansawdd cyfartal neu well.

4. Cynaliadwyedd ariannol

- Cost fesul disgybl.
- Gallu'r ysgol i gynnal staffio diogel o fewn y gyllideb.
- Effaith ar gyllidebau eraill, gan gynnwys y Cynllun Gwarchodaeth.

5. Cyflwr yr adeilad

- Addasrwydd ar gyfer Cwricwlwm i Gymru a dulliau dysgu modern.
- Costau cynnal, ynni a gofynion cynaliadwyedd.
- Effaith os yw'r ysgol yn ganolfan gymunedol.

6. Effaith ar yr iaith Gymraeg

- Effaith ar gymunedau Cymraeg a defnydd y Gymraeg.
- Sicrhau bod trefniadau newydd yn cynnal neu'n cryfhau addysg Gymraeg.
- Cydymffurfiaeth â'r CSGA a nodau Cymraeg 2050.

7. Cludiant a hygyrchedd

- Pellter ac amser teithio i ysgolion eraill.
- Diogelwch llwybrau a theithio llesol.
- Effaith amgylcheddol a chostau trafniadaeth.

8. Ymgysylltu â'r gymuned

- Barn rhieni, llywodraethwyr a'r gymuned leol.
- Ystyried datrysiadau cydweithredol cyn symud at gau.
- Cydymffurfio â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion Cymru.

Yn gryno, dim ond ar ôl dadansoddi tystiolaeth lawn ac ystyried effaith ar addysg, cymunedau, cyllid a'r Gymraeg y bydd ymgynghori ar gau ysgol yn cael ei ddechrau. Nod y broses yw sicrhau penderfyniadau teg, tryloyw a chynaliadwy i gefnogi pob dysgwr yng Ngwynedd.

8) Beth yw rôl y Gwasanaeth Cefnogaeth Ysgolion yn gwireddu'r Strategaeth?

Mae'r Gwasanaeth Cefnogaeth Ysgolion Gwynedd yn chwarae rôl ganolog ac estynedig wrth weithredu ac atgyfnerthu'r Strategaeth, yn dilyn trosglwyddo dyletswyddau GwE i'r Awdurdod Lleol. Mae'r trefniant newydd hwn yn sicrhau dull unedig, lleol a chyson o gefnogi ysgolion, gan osod cyfrifoldeb llawn am welliant addysgol o fewn y strwythur addysg leol.

Fydd y Swyddogion Cefnogi fodd bynnag ddim yn arwain ar y gwaith moderneiddio, fe fydd hyn dan law Pennaeth yr Adran Addysg a'r Tim Moderneiddio.

1. Sicrhau safonau addysg a chefnogi gwelliant parhaus

Mae'r Swyddogion Cefnogi Ysgolion yn ymgysylltu'n uniongyrchol ag ysgolion i fonitro safonau addysgu, cynnydd dysgwyr ac ansawdd arweinyddiaeth.

Trwy ymweliadau rheolaidd, dadansoddi data a dulliau hunanarfarnu, maent yn gweithio ochr yn ochr â phenaethiaid i greu cynlluniau gwella ymarferol ac i fesur effaith fesul ysgol.

Mae'r trefniant lleol hwn yn galluogi ymateb cyflymach a mwy cyd-destunol i anghenion unigol ysgolion, gan gryfhau atebolrwydd a pherthynas broffesiynol adeiladol.

2. Datblygu arweinyddiaeth ac ymarfer proffesiynol

Mae'r Gwasanaeth yn arwain ar ddatblygiad proffesiynol parhaus ar gyfer penaethiaid ac athrawon, gan gynnwys rhaglenni mentora, datblygu arweinyddiaeth ganol ac olyniaeth.

Mae hyn yn unol â blaenoriaethau'r Strategaeth i feithrin arweinwyr gwydn, hyderus ac uchelgeisiol sy'n gallu arwain ysgolion drwy gyfnodau o newid.

Trwy ddull lleol, mae'r gefnogaeth yn fwy wedi'i theilwra i anghenion pob clwstwr ac ysgol unigol.

3. Cefnogi gweithredu Cwricwlwm i Gymru

Mae'r Swyddogion Cefnogi Ysgolion yn darparu cyfeiriad ymarferol, modelau ac arweiniad i ysgolion wrth ddatblygu eu cwricwlwm lleol, asesu dysgwyr a chynllunio profiadau dysgu arloesol.

Mae'r Gwasanaeth yn hwyluso cydweithio rhwng ysgolion i rannu arfer dda ac i sicrhau bod safonau addysgu'n gyson ar draws y sir.

Mae hyn yn sicrhau bod y weledigaeth addysgol genedlaethol yn cael ei gwireddu'n lleol, gan adlewyrchu hunaniaeth a diwylliant Gwynedd.

4. Hybu'r Gymraeg a dwyieithrwydd

Mae'r Swyddogion yn cefnogi ysgolion i wella sgiliau ieithyddol y gweithlu ac i feithrin ethos Cymraeg bywiog sy'n cyd-fynd ag uchelgais Cymraeg 2050.

Trwy fonitro cynnydd ieithyddol disgyblion a darparu arweiniad ar fodelau addysg Gymraeg, mae'r Gwasanaeth yn sicrhau cysondeb a chynnydd ar draws y sir.

5. Cefnogi llesiant dysgwyr a staff

Mae'r Gwasanaeth yn gweithio'n agos gyda Gwasanaethau Cymdeithasol, y Gwasanaeth Lles Dysgwyr, ac lechyd i sicrhau dull integredig o gefnogi lles corfforol ac emosiynol.

Mae'r Swyddogion Cefnogi Ysgolion yn darparu hyfforddiant, canllawiau a chefnogaeth ymarferol i ysgolion ar ddiogelu, ymddygiad cadarnhaol ac iechyd meddwl.

Mae'r pwyslais hwn ar lesiant yn ategu un o themâu trawstoriadol y Strategaeth Ysgolion.

6. Cynllunio strategol ac atebolrwydd lleol

Mae'r Gwasanaeth Cefnogaeth Ysgolion yn rhan annatod o'r broses o gasglu, dadansoddi ac adrodd data perfformiad, gan gefnogi'r Adran Addysg i wneud penderfyniadau strategol ar sail tystiolaeth.

Mae'r gwaith hwn yn cynnwys cyfrannu at adolygiadau o'r rhwydwaith ysgolion, cynllunio'r gweithlu a chynlluniau gwella lleol.

Mae'r model lleol newydd yn sicrhau atebolrwydd clir rhwng ysgolion, swyddogion a'r Awdurdod, gyda llinellau cyfathrebu byrrach a chefnogaeth fwy personol.

Gyda dyletswyddau GwE bellach wedi'u hintegreiddio'n llawn i strwythur y Cyngor, mae'r Gwasanaeth Cefnogaeth Ysgolion yn gweithredu fel prif fecanwaith i weithredu'r Strategaeth Ysgolion. Ei rôl yw trawsnewid y weledigaeth strategol yn effaith ymarferol, gan sicrhau;

- fod pob ysgol yn cael ei chefnogi'n briodol;
- fod safonau addysg a lles yn codi'n barhaus; ac
- fod cyfundrefn addysg Gwynedd yn gynaliadwy, ddwyieithog ac o safon uchel ar gyfer y dyfodol.

9) Sut fydd cynnydd yn cael ei fonitro?

Bydd cynnydd yn gweithredu'r Strategaeth Ysgolion Gwynedd 2026 – 2036 yn cael ei fonitro'n systematig drwy gyfuniad o brosesau ffurfiol a phartneriaethol:

- Cynlluniau Gweithredu Blynyddol – bydd pob blaenoriaeth strategol yn cael ei throsi'n dargedau blynyddol gyda mesurau perfformiad clir, wedi'u hadolygu'n flynyddol gan yr Adran Addysg.
- Adroddiadau Monitro Ffurfiol – cyflwynir adroddiadau cynnydd rheolaidd i'r Pwyllgor Craffu Addysg, y Cabinet, ac Aelodau Etholedig perthnasol.
- Hunanarfarnu ac Asesu Effaith – bydd ysgolion a Swyddogion Cefnogi Ysgolion yn casglu tystiolaeth o effaith ar safonau, lles a defnydd o'r Gymraeg, gan lywio gwella parhaus.
- Defnyddio Data ac Adroddiadau Estyn – monitro dangosyddion allweddol megis cyrhaeddiad, presenoldeb, a chynnydd ieithyddol, ynghyd â chanfyddiadau archwiliadau Estyn.
- Adolygiad Canol Tymor (2028-2030) - cynhelir adolygiad ffurfiol o'r Strategaeth i fesur cynnydd yn erbyn y targedau tymor canolig ac i ail-bwysleisio blaenoriaethau os bydd angen.

Bydd y broses fonitro'n sicrhau atebolrwydd, tryloywder a gwelliant parhaus, gan roi hyder i Aelodau fod y Strategaeth yn cael ei gweithredu'n effeithiol ac yn cyflawni canlyniadau pendant i ddysgwyr Gwynedd.

10) Sut mae'r Strategaeth yn mynd i'r afael â materion megis presenoldeb, ymddygiad a chanlyniadau profion PISA?

Mae'r Strategaeth yn canolbwyntio ar les dysgwyr, safonau ac arweinyddiaeth effeithiol. Er nad yw'n sôn yn benodol am PISA, mae'r camau a gynigir yn cefnogi'r un nod o wella cyrhaeddiad.

1. Presenoldeb

- Pwyslais ar sicrhau bod pob plentyn yn cymryd rhan lawn yn y dysgu.
- Cydweithio rhwng ysgolion, gwasanaethau lles a theuluoedd i wella presenoldeb.
- Creu amgylcheddau dysgu deniadol i gynyddu cymhelliant.

2. Ymddygiad a llesiant

- Llesiant wrth galon y ddarpariaeth addysgol.
- Dull cynhwysol ac adferol o reoli ymddygiad sy'n deall anghenion dysgwyr.
- Hyfforddiant a rhannu arfer da i feithrin ymddygiad cadarnhaol.

3. Safonau a chyrhaeddiad (gan gynnwys PISA yn ehangach)

- Codi safonau ar draws y sir, gan ganolbwyntio ar gynnydd.
- Pwyslais ar ansawdd addysgu, arweinyddiaeth a chydweithio rhwng ysgolion.
- Datblygu Cwricwlwm i Gymru o ansawdd uchel i wella llythrennedd, rhifedd a meddwl beirniadol.

Drwy roi lles, presenoldeb, ymddygiad cadarnhaol a safonau addysgu wrth wraidd y gwaith, mae'r Strategaeth yn gosod sylfeini cadarn ar gyfer gwella canlyniadau dysgwyr. Er nad yw'n cyfeirio at PISA, mae'n gwbl gyson â'r egwyddorion sy'n sail i wella safonau rhyngwladol.

11) A yw'r Strategaeth yn rhoi sylw i'r Siarter Iaith a'r Strategaeth Iaith Uwchradd a'u rôl fel rhan o'r Strategaeth?

Ydy. Mae'r Strategaeth yn rhoi sylw clir a chadarn i rôl y Siarter Iaith a'r Strategaeth Iaith Uwchradd fel elfennau allweddol yn y gwaith o wireddu ei gweledigaeth ieithyddol a diwylliannol.

Mae'r Strategaeth yn pwysleisio bod hyrwyddo a chryfhau'r Gymraeg wrth wraidd pob agwedd ar ddarpariaeth addysg yn y sir, gan gydnabod mai'r system addysg yw'r prif fecanwaith i wireddu Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg (CSGA 2022–2032) ac uchelgais Cymraeg 2050.

Yn benodol:

- Mae'r Siarter Iaith (sector cynradd) yn cael ei hadnabod fel fframwaith ymarferol i feithrin agweddau cadarnhaol tuag at y Gymraeg ymhlith plant, teuluoedd a chymunedau ysgol, gan hyrwyddo defnydd naturiol o'r iaith y tu hwnt i'r dosbarth.
- Mae'r Strategaeth Iaith Uwchradd yn gweithredu ochr yn ochr â'r Strategaeth Ysgolion i barhau â'r momentwm ieithyddol i'r cyfnod uwchradd, gan gefnogi ysgolion i gynllunio cyfleoedd cymdeithasol ac academiaidd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyd-destunau bywyd go iawn.

Mae'r Strategaeth yn rhoi sylw penodol, cadarn ac ymarferol i'r Siarter Iaith a'r Strategaeth Iaith Uwchradd fel rhan annatod o'i hymrwymiad i feithrin dysgwyr dwyieithog hyderus a chryfhau'r Gymraeg fel prif iaith fyw addysg a chymuned yng Ngwynedd.

12) Pa ystyriaeth sy'n cael ei roi i ddefnydd arall ar gyfer ysgolion sy'n cael eu cau?

Mae'r Strategaeth yn cydnabod bod pob adeilad ysgol yn ased cymunedol gwerthfawr, ac mae'n pwysleisio'r angen i sicrhau'r defnydd gorau posibl o'r asedau addysgol er mwyn cefnogi darpariaeth gynaliadwy i'r dyfodol.

Pan fo ysgol yn cau, mae'r Strategaeth yn nodi'n glir y bydd yr Awdurdod yn ystyried opsiynau ar gyfer ail-ddefnyddio'r adeilad neu'r safle, gan adlewyrchu anghenion addysgol, cymunedol ac amgylcheddol lleol. Mae hyn yn rhan o'r ymrwymiad i gynllunio rhwydwaith ysgolion cynaliadwy a rheoli adnoddau yn effeithlon.

Yn unol â'r Strategaeth:

- Caiff pob achos o newid neu gau ysgol ei ystyried yn unol â phroses asesu manwl, gan gynnwys ystyried effaith ar y gymuned, ar y Gymraeg, ac ar ddarpariaeth addysg leol.
- Mae'r Strategaeth yn pwysleisio y bydd yr Awdurdod yn archwilio cyfleoedd i ddefnyddio adeiladau ysgolion at ddibenion addysgol neu gymunedol eraill, cyn gwneud unrhyw benderfyniad terfynol.
- Y nod yw sicrhau bod unrhyw adnodd sydd eisoes yn bodoli yn parhau'n fuddiol i ddysgwyr a chymunedau, yn hytrach na'i golli'n llwyr o'r system addysgol neu gymunedol.
- Ceir hefyd gyfeiriad at y gofyn am gynllunio tymor hir ar gyfer seilwaith ysgolion, er mwyn osgoi gormodedd o gapasiti diangen a sicrhau defnydd effeithlon o adeiladau a safleoedd.

Nid yw'r Strategaeth yn nodi manylion penodol am greu hybiau addysg amgen, ond mae'n darparu egwyddor glir: pan fo ysgol yn cau, bydd yr Awdurdod yn ystyried defnydd addysgol neu gymunedol amgen fel rhan o'i ymrwymiad i sicrhau system ysgolion cynaliadwy, effeithlon ac o fudd i'r gymuned leol.

13) Pa gymorth sydd ar gael i lywodraethwyr yn y Strategaeth?

Mae'r Strategaeth yn cydnabod bod llywodraethwyr ysgolion yn chwarae rhan allweddol wrth wireddu'r weledigaeth ar gyfer addysg o ansawdd uchel a chynaliadwy. Mae'r ddogfen yn pwysleisio'r angen i sicrhau cefnogaeth barhaus a datblygiad proffesiynol i lywodraethwyr fel rhan o'r system arweinyddiaeth addysgol.

Yn unol â'r Strategaeth:

- Mae'r gwaith o gryfhau arweinyddiaeth ysgolion yn cynnwys datblygu ac ymgysylltu efo llywodraethwyr fel partneriaid gweithredol yn y broses o godi safonau.
- Mae'r Strategaeth yn amlinellu'r bwriad i ddarparu hyfforddiant a chefnogaeth barhaus i lywodraethwyr, gan sicrhau eu bod yn hyderus wrth gyflawni eu dyletswyddau strategol ac atebolrwydd ariannol.
- Ceir cyfeiriad at bwysigrwydd cyfathrebu agored rhwng llywodraethwyr, penaethiaid a'r Awdurdod, fel rhan o'r gwaith o gryfhau arweinyddiaeth a chynllunio gwella ysgolion.
- Mae'r Strategaeth yn pwysleisio bod cefnogaeth i lywodraethwyr yn rhan o'r dull ehangach o feithrin arweinyddiaeth gref ar bob lefel, gan gynnwys penaethiaid, timau uwch a chyrrff llywodraethu.

14) Beth fydd sgil effaith toriadau cyllid ar ysgolion yn y dyfodol, yn enwedig y sector uwchradd gyda nifer y disgyblion yn lleihau?

Mae'r Strategaeth yn cydnabod yn glir bod pwysau ariannol sylweddol ar y system addysg, a bod hyn yn debygol o barhau dros y blynyddoedd i ddod. Mae'r her ariannol hon yn cael ei chydabod fel un o'r prif risgiau i gynaliadwyedd y rhwydwaith ysgolion, yn enwedig wrth i nifer y disgyblion leihau.

Yn ôl y Strategaeth:

- Mae disgwyl i nifer y disgyblion ostwng tua 14% erbyn 2026, gan leihau incwm ysgolion yn sgil fformiwla ariannu sy'n seiliedig ar niferoedd disgyblion.
- Bydd y sector uwchradd yn wynebu'r effaith fwyaf o ran cynnal cwricwlwm eang a chynnig ystod lawn o bynciau pan fydd niferoedd yn lleihau.
- Mae'r Strategaeth yn nodi y bydd angen adolygu'r rhwydwaith ysgolion i sicrhau bod pob ysgol yn dal i fod yn ariannol hyfyw ac yn gallu darparu addysg o safon.
- Ceir ymrwymiad i sicrhau tegwch ariannol, drwy adolygu'r Cynllun Gwarchodaeth i ysgolion bach a sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithlon ar draws y sir.
- Mae'r Strategaeth yn pwysleisio'r angen i fuddsoddi'n ddoeth mewn seilwaith ac adnoddau dynol, gan ganolbwyntio ar gynaliadwyedd tymor hir yn hytrach na mesurau tymor byr.

Mae'r Strategaeth yn cydnabod y bydd toriadau cyllid a'r gostyngiad demograffig yn cael effaith sylweddol ar ysgolion. Ymateb y Strategaeth yw cynllunio'n rhagweithiol, sicrhau defnydd effeithlon o adnoddau, a chynnal darpariaeth addysg gynaliadwy sy'n gallu cynnig cwricwlwm o ansawdd i bob dysgwr, er gwaethaf y pwysau ariannol.

15) Beth yw'r ddarpariaeth fydd yn cael ei chynnig i blant nad ydynt yn gallu mynychu'r ysgol am amryw o resymau?

Mae'r Strategaeth Ysgolion yn pwysleisio'r ymrwymiad i sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn derbyn addysg addas, waeth beth fo'i amgylchiadau. Mae hyn yn cynnwys darpariaeth benodol ar gyfer dysgwyr nad ydynt yn gallu mynychu ysgolion prif ffrwd am resymau meddygol, emosiynol, cymdeithasol neu eraill.

Yn ôl y Strategaeth:

- Mae'r Awdurdod yn ymrwymo i ddarparu darpariaeth addas i ddysgwyr sy'n methu mynychu'r ysgol, er mwyn sicrhau eu bod yn parhau i gael mynediad at addysg o safon ac yn gwneud cynnydd.
- Ceir darpariaeth addysg amgen a chymorth unigol i blant sydd angen dull gwahanol o ddysgu, yn unol â'u hanghenion penodol.
- Mae hyn yn cynnwys cefnogaeth trwy Wasanaethau Lles Dysgwyr, Iechyd Emosiynol ac ADY, gan sicrhau dull amlasiantaeth a chynhwysol.
- Mae'r Strategaeth hefyd yn cydnabod pwysigrwydd pontio'n ofalus yn ôl i'r ysgol pan fo'n bosibl, gyda chynlluniau cefnogi unigol i hwyluso dychwelyd dysgwyr i addysg brif ffrwd.
- Yn unol â'r egwyddor o addysg gynhwysol a theg, mae'r Awdurdod yn sicrhau bod pob dysgwr yn cael cyfleoedd cyfartal i gyrraedd ei botensial, beth bynnag fo'i sefyllfa.

Mae'r Strategaeth yn darparu ar gyfer ddarpariaeth hyblyg, unigol a chynhwysol i blant nad ydynt yn gallu mynychu'r ysgol. Mae'r ffocws ar sicrhau bod pob dysgwr yn parhau i gael addysg o safon a chefnogaeth amlasiantaeth, gan adlewyrchu ymrwymiad y Cyngor i les a chydaddoldeb addysgol i bawb.